

לא לטלטל את המנורה בתוך החצי שעה

1. תלמוד בבלי מסכת שבת דף כג עמוד א

עשית שהיתה דולקת והולכת כל היום כולו, למוצאי שבת מכבה ומדליקה. אי אמרת בשלמא הדליקה עושה מצוה - שפיר. אלא אי אמרת הנחה עושה מצוה, האי מכבה ומדליקה? מכבה ומגביה ומניחה ומדליקה מיבעי ליה! ועוד, מדקא מברכינן אשר קדשנו במצותיו וצונו להדליק נר של חנוכה שמע מינה: הדליקה עושה מצוה, שמע מינה. והשתא דאמרינן הדליקה עושה מצוה, הדליקה חרש שוטה וקטן - לא עשה ולא כלום. אשה ודאי מדליקה, דאמר רבי יהושע בן לוי: נשים חייבות בנר חנוכה, שאף הן היו באותו הנס.

2. תלמוד בבלי מסכת שבת דף כב עמוד ב

תא שמע. דאמר רבא: היה תפוש נר חנוכה ועומד - לא עשה ולא כלום. שמע מינה: הנחה עושה מצוה - התם: הרואה אומר לצורכו הוא דנקיט לה. תא שמע. דאמר רבא: הדליקה בפנים והוציאה - לא עשה כלום. אי אמרת בשלמא הדליקה עושה מצוה - הדליקה במקומו בעינן. משום הכי לא עשה כלום. אלא אי אמרת הנחה עושה מצוה אמאי לא עשה ולא כלום? - התם נמי; הרואה הוא אומר לצורכו הוא דאדלקה.

3. רא"ש מסכת שבת פרק ב סימן ז

ואף על גב דהדליקה עושה מצוה היה תופס נר חנוכה בידו ועומד ולא הניחה לא עשה כלום. מ"ט דהרואה אומר לצורכו הוא דנקיט ליה. והכי נמי אמר רבא הדליקה בפנים והוציאה בחוץ לא עשה ולא כלום דהרואה אומר לצורכו הוא דאדלקה כיון שלא הדליקה במקום הנחתה.

4. שולחן ערוך אורח חיים הלכות חנוכה סימן תרעה סעיף א

הדליקה עושה מצוה, ולא הנחה, שאם היתה מונחת במקומה שלא לשם מצות חנוכה, מדליקה שם וא"צ להסירה ולהניחה לשם מצות חנוכה. לפיכך עשית שהיתה דולקת כל היום, שהדליקה מערב שבת למצות חנוכה, למוצאי שבת מכבה ומדליקה לשם מצוה; ומ"מ צריך שידליקנה במקום הנחתה, שאם הדליקה בפנים והוציאה לחוץ, לא יצא, שהרואה אומר: לצורכו הוא מדליקה; וכן אם מדליקה ואוחזה בידו, במקומה, לא יצא, שהרואה אומר: לצורכו הוא אוחזה.

5. ברכי יוסף אורח חיים סימן תרעה ס"ק ג

ג. שהרואה אומר לצורכו הוא מדליקה וכו'. כ"כ הרי"ף (ט ב) והרא"ש (פ"ב סי' ז) והטור.... וקשה דהא אתמר בש"ס (כב ב) כי בעינן לדחויי דלא תפשוט מינה דמימרת רבא הלזו הדליקה עושה מצוה, אבל השתא דפשוט' לפניה בעינן דהדליקה עושה מצוה, ממילא טעמא דרבא דהדליקה בפנים הוציאה בחוץ לא עשה כלום, היינו משום דהדליקה במקומה בעינן, כדקאמר הפשטן.

6. ערוך השולחן אורח חיים סימן תרעה סעיף ב

ואם תשאל דא"כ למה באמת לא יצא כשאחז הנר בידו הטעם הוא דבזה אין שום היכר שהוא למצות חנוכה והרואה אומר לצורכו הוא דנקיט לה ולא לשום מצוה [שם] וליכא פרסומי ניסא ומהך טעמא נמי כשהדליקה בפנים והוציאה לחוץ לא יצא משום שהרואה אומר לצורכו הדליקה ועוד דכיון דהדליקה עושה מצוה צריך להדליק במקום הנחתה [שם] אך טעם זה לא שייך רק אצלם שהיה להם מקום מיוחד להדליקה על פתח ביתו מבחוץ ולא לדידן שבכל מקום אנו מדליקין [ב"ח ומג"א סק"ג]:

7. פרי חדש אורח חיים סימן תרעה סעיף א

מסתברא לי, שאלו נרות של מתכת הנהוגות בערי פראנקייא שיש להם ח' פיות ואחד עולה על גביהם והוא השמש, והם מיוחדות להדליק בהם בחנוכה מידי שנה בשנה, ולא נעשו

אלא לכך, והדבר ידוע לכל שאין משתמשים בהם, אם אחזה בידו עד שכבתה יצא, כיון דקי"ל הדליקה עושה מצוה ולא הנחה, וליכא למיחש לרואים שיאמרו לצורכו הוא אוחזה מאחר שאין דרך בכך. וליכא למיחש לאינשי דעלמא, דאי הכי גבי חצר שיש לה שני פתחים [שבת כג, א] אפילו מרוח אחת ליבעי הדליקה בשתי הפתחים, והכי אמרינן התם דלא חיישינן אלא לבני מתא, כן נראה לי להלכה ולא למעשה:

8. מגן אברהם סימן רסג ס"ק כג

ביש"ש ספ"ו דב"ק דכת' שאם הדליקה למעלה מכל' והניחה למטה מכל' אמה שלא יאמרו לצורכו נקיט לה משמע שבתוך כ' ליכא האי טעמא

10. דרכי משה הקצר אורח חיים סימן תרעה

(א) וכתב מהר"י ווייל (דינין והלכות סי' לב) דצריך להניחה שם חצי שעה במקום הדלקתה

11. פרי מגדים אורח חיים אשל אברהם סימן תרעה ס"ק ב

שידליקנה. עיין מ"א. דלכתחלה וודאי אין לטלטל נר חנוכה ויניחם חצי שעה במקום הדלקתן,

12. בית יוסף אורח חיים סימן תרעה

מצאתי כתוב בשם מוהר"י אבוהב ז"ל כתב בנמוקי יוסף כי פעם אחת ראה בבית הכנסת שהדליקו הנרות בכלי שהיו מדליקין כל השנה להאיר שבאותו כלי היו נרות מתקנות לנר חנוכה ואחר שהדליק המדליק נר חנוכה היה מוליך החבל בידו להגביה הכלי להעמידה במקומו המיוחד לו כל השנה ומיחה ביד המדליק שלא יעשה כן שאף על פי ששמעו העומדים בבית הכנסת הברכה של חנוכה בשעת ההדלקה מכל מקום הרואה שלא היה שם באותה שעה יאמר לצורכו הוא שהדליקו ולכך צוה שלא יגביהנו אלא שיניחנו למטה בפחות מעשרה... ונראה לי שמאחר שהדלקת נר בבית הכנסת אינו אלא משום מנהג שנהגו (עי' לעיל סי' תרעא) ואין חוששין שיהיה לפני הפתח אלא לפני ההיכל אין לדקדק בזה כל כך משום הנכנסים והיוצאים ועוד שאפילו בבית אין אנו מדליקין עכשיו אלא מפני בני הבית ואם כן לפי זה אין לחוש לעוברים ושבים כל כך וכל שכן בבית הכנסת שהרי כל הבאים לשם יודעים שאלו הנרות הם של חנוכה ועוד היה נראה לומר שמאחר שכבר הדליקן במקום שאינו ראוי דה"ל ככבתה שאין זקוק לה עכ"ל

13. שולחן ערוך אורח חיים הלכות חנוכה סימן תרעה סעיף א

הדליקה עושה מצוה, ולא הנחה, שאם היתה מונחת במקומה שלא לשם מצות חנוכה, מדליקה שם וא"צ להסירה ולהניחה לשם מצות חנוכה. לפיכך עשית שהיתה דולקת כל היום, שהדליקה מערב שבת למצות חנוכה, למוצאי שבת מכבה ומדליקה לשם מצוה; ומ"מ צריך שידליקנה במקום הנחתה, שאם הדליקה בפנים והוציאה לחוץ, לא יצא, שהרואה אומר: לצורכו הוא מדליקה; וכן אם מדליקה ואוחזה בידו, במקומה, לא יצא, שהרואה אומר: לצורכו הוא אוחזה.

14. מגן אברהם סימן תרעה ס"ק ב

וע' בב"י די"א שבנרות ב"ה מותר להדליקן במקום זה ולהניחן במקום אחר ומ"מ יש ליזהר לכתחלה:

15. משנה ברורה סימן תרעה ס"ק ו

(ו) והוציאה לחוץ וכו' - וכתבו הפוסקים שאפילו היה ההדלקה והנחה במקום אחד בפנים או בחוץ ג"כ יש ליזהר שלא לטלטל הנ"ח ממקומו עד שיושלם השיעור של הדליקה דהיינו חצי שעה ויש מאחרונים שמקילין בזה וכתב הפמ"ג דלכתחלה בודאי יש ליזהר בזה. ואפילו בנרות חנוכה

שמדליקין בביהכ"נ ג"כ נכון ליזהר לכתחלה שלא לטלטלן ממקומן עד שיעור חצי שעה:

16. רא"ש מסכת שבת פרק ב סימן ז

וכיון דהדלקה עושה מצוה צריך שיהא שמן בנר כדי שיעור קודם הדלקה אבל אם בירך והדליק ואח"כ הוסיף שמן עד כדי שיעור לא יצא ידי חובתו

17. שולחן ערוך אורח חיים הלכות חנוכה סימן תרעה סעיף ב

יש מי שאומר דכיון דהדלקה עושה מצוה צריך שיתן שמן בנר, כדי שיעור, קודם הדלקה, אבל אם בירך והדליק ואח"כ הוסיף שמן עד כדי שיעור, לא יצא ידי חובתו.

18. שו"ת הר צבי אורח חיים ב סימן קיד

והנה בעיקר דין זה של המחבר לכאורה יש לעיין דלפי מה דקיי"ל (שבת דף כט וביצה דף כב) דמוסיף שמן בנר חשיב כמבעיר, א"כ גם לענין חנוכה תחשב הוספת השמן בכלל הדלקה עושה מצוה. ומשום כך יש לדון ולומר דאפשר שדינו של המחבר הוא רק לענין זה שאין מצרפין את השמן שמוסיף להשמן הקודם, היינו שגם בשמן שמוסיף אין בו בפני עצמו כדי שיעור אלא בצירוף שמן שנדלק כבר [ובזה מדוקדקים דברי המחבר שכתב ואח"כ הוסיף שמן עד כדי שיעור] באופן שגם בהדלקה השניה אין בו כדי שיעור, אבל אם הוסיף שמן בנר שיש בו כדי שיעור הדלקה בפני עצמו מלבד השמן הקודם, אפשר שיצא ידי חובתו משום דעצם הוספת השמן נחשבת כהדלקה עושה מצוה. אלא שמדברי האחרונים שכתבו דאין עצה אלא רק לכבותה ולהדליקה לכאורה לא משמע כן ועיין מהר"ם שיק (או"ח סימן שלב). אבל כל זה לא יעלה ארוכה בנדון דידן לענין סגירת הדלת דלא שייך לומר כן.

19. פרי חדש אורח חיים סימן תרעה סעיף ב

יש מי שאומר וכו', [אבל אם בירך והדליק ואחר כך הוסיף שמן עד כדי שיעור לא יצא ידי חובתו]. תימא, מאחר שהרא"ש [שבת פרק ב סימן ז סד"ה קבעי] והטור כתבו כן, ולא אשכחן מאן דפליג עלייהו, והדין טעמו ונמוקו עמו, אמאי כתבו בשם יש מי שאומר, ולא כתבו בסתם: ומה שכתב לא יצא ידי חובתו. פירוש, וצריך לכבותה, ולחזור ולהדליק בברכה:

20. בן איש חי שנה ראשונה פרשת וישב - הלכות חנוכה סעיף ח

ואם לא היה בה שמן שיעור הדלקה חצי שעה בשעה שהדליקה, אפילו אם הוסיף בה שמן אחר הדלקה, לא יצא י"ח. ואם בירך והדליק ואח"כ הרגיש שלא היה בה שמן, יכבנה ויוסיף בה שמן ויחזור וידליקנה אך לא יברך פעם שנית. על כן כל אדם יתן עיניו קודם ברכה לראות אם יש בה שמן כשיעור, כי יזדמן שהאשה הניחה שמן כשיעור ונשפך מן הנר ע"י איזה מקרה, לכך יראה תחלה ואח"כ יברך וידליק:

21. משנה ברורה סימן תרעה ס"ק ח

(ח) לא יצא ידי חובתו - וצריך לכבותה וליתן בה שמן כשיעור ולחזור ולהדליק בלא ברכה: